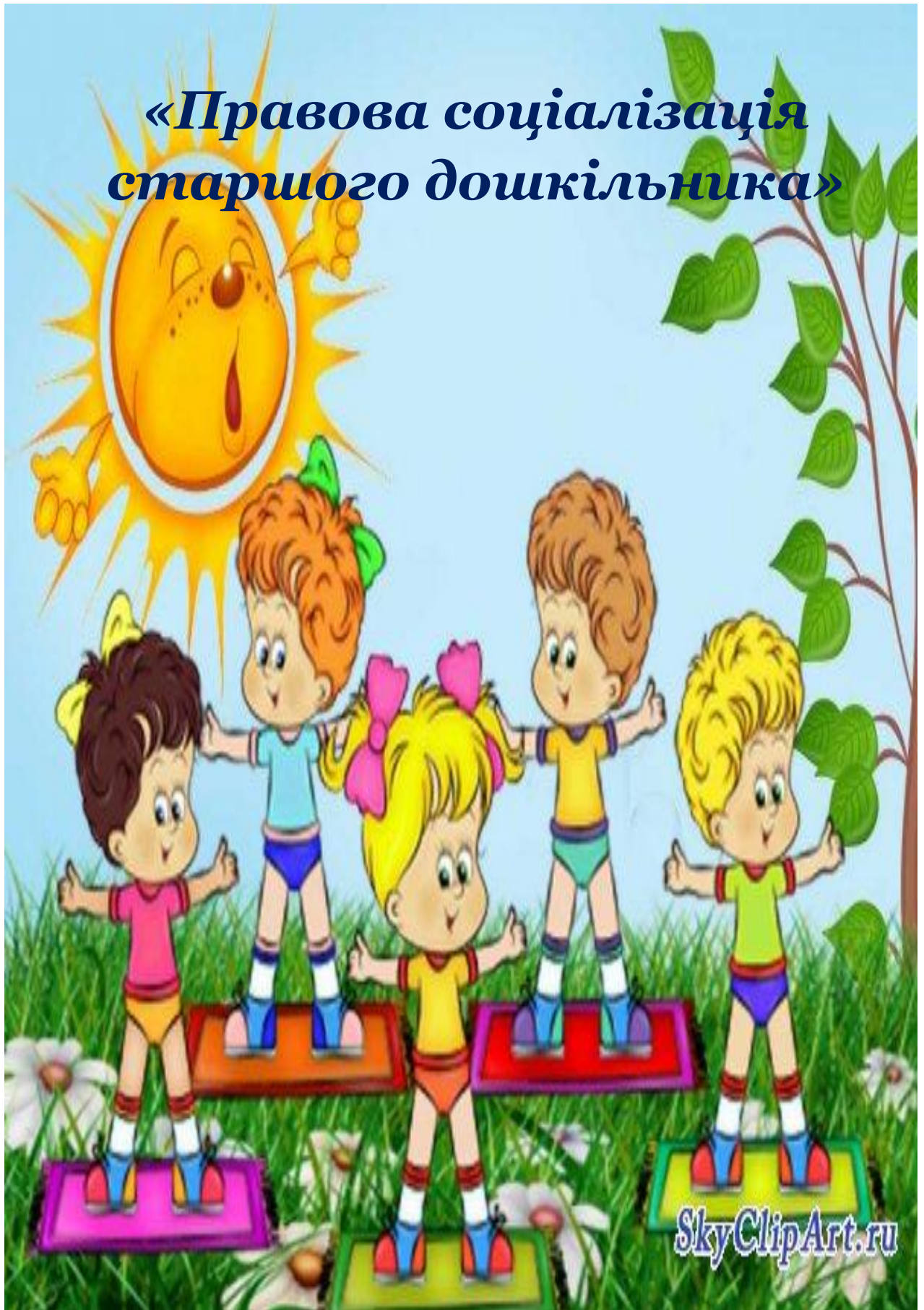

«Правова соціалізація старшого дошкільника»

“Педагог – це не лише живе сховище знань, а один із скульпторів, які творять людину майбутнього”.

В. Сухомлинський

Головне правило педагога:

Перш ніж навчати інших, навчися сам.

Захист прав дитини в ДНЗ

- ◎ Створення умов для безпечного перебування дітей у дошкільному закладі.
- ◎ Особистісно орієнтована модель виховання.
- ◎ Організація якісного навчально-виховного процесу.
- ◎ Контроль за харчуванням дітей.
- ◎ Надання дітям якісної медичної допомоги, контроль за здоров'ям дітей та його збереження.
- ◎ Багатогранна робота з батьками.

Мета навчально-виховної роботи з правової освіти та правового виховання дошкільників –

дати дітям початкові знання про норми поведінки, формувати навички їх дотримання, відповідного ставлення до правомірних дій, вчинків, а також до правопорушень, злочинів, шкідливих звичок та інших проявів антигромадської поведінки, виховувати повагу до батьків, вихователів, ровесників, людей похилого віку, знайомити з правилами бережливого ставлення до природи, своїх речей, предметів побуту тощо. Для досягнення вказаної мети правовиховна робота з дошкільниками передбачає розв'язання цілого ряду завдань.

- **Пізнавальні завдання - формувати у дошкільників:**
- розуміння цінності людської особистості, цінності життя і здоров'я людей;
- уявлення про нашу державу, її закони, права та обов'язки людей, правила і норми їхнього співжиття в соціумі;
- правову свідомість, уміння діяти відповідно до закону;
- повагу до таких цінностей, як свобода, рівність, справедливість;
- утверджувати гуманістичну мораль;
- адекватну самооцінку як регулятор її моральної поведінки, що становить основу таких почуттів, як обов'язок, відповідальність, сором, провина, совість;
- усвідомлення своєї залежності від представників старшого покоління;
- розуміння обов'язків щодо молодших, уважно й турботливо ставитися до них, опікувати їх, допомагати їм, виявляти правдивість, чесність у стосунках із молодшими, справедливість в оцінці їхньої поведінки;
- навички безпечної поведінки при агресивному поводженні однолітків або дорослих, уміння швидко звертатися по допомогу у критичній ситуації

- **Виховні завдання - виховувати у дошкільників:**
- пошану до законів України;
- уміння дотримуватися правових обов'язків та користуватися своїми правами;
- почуття гордості за себе, за свою індивідуальність, гідність, впевненість у своїх можливостях;
- шанобливе ставлення до рідних, знайомих, відчувати межу припустимої поведінки;
- почуття приязні, щирості, жалю, відповідальності, безкорисливості, любові у взаєминах з іншими;
- почуття відповідальності за доручену справу, результат якої важливий для навколишніх;
- готовність радіти успіху ровесника, розділяти його засмучення, допомагати в разі необхідності;
- негативне ставлення до будь-яких форм насильства;
- бажання виконувати правила співжиття у сім'ї;
- розрізняти обов'язки і поважати права кожного члена сім'ї, сумлінно виконувати власні обов'язки

Завдання та зміст

Вступ

- 1.Актуальність оновлення Державного стандарту дошкільної освіти
- 2.Правова соціалізація дошкільників
3. Робота з колективом дошкільного навчального закладу
4. Робота з дітьми
5. Робота з підвищення правової культури батьків
6. Додатки

Соціалізація - це засвоєння людиною моралі, моральних норм та цінностей, а також правил поведінки в суспільстві, яке його оточує. Здійснюється соціалізація, головним чином, через спілкування, а оскільки перша людина, з ким дитина починається спілкуватися і відчувати в ньому потреба - це мама (або людина, яка її замінює), то сім'я виступає першим і головним інститутом соціалізації».

Соціалізація дітей дошкільного віку - процес тривалий і багатоплановий. Це важливий крок на шляху входження у зовнішній світ - неоднозначний і незнайомий. У залежності від успішності адаптаційного процесу дитина поступово приймає на себе яку-небудь роль у суспільстві, вчиться вести себе у відповідності з вимогами соціуму, постійно намагаючись хиткий баланс між ними і власними потребами. Ці особливості у педагогіці називають факторами соціалізації. Фактори соціалізації особистості дитини - дошкільника зовнішні фактори - визначають зміст і форму соціалізації дошкільнят, визначають вектори їх подальшого розвитку. До них відносяться вищезгадана сім'я, дитячий колектив, припустимо, у дворі, центри раннього розвитку, гуртки за інтересами, дитячі дошкільні установи, а також культура і релігія соціальної групи; внутрішні фактори - індивідуальні особливості дитини, які безпосередньо впливають на формування у нього картини світу і визначають стиль переживання міжособистісних відносин.

Проблема соціалізації особистості дошкільнят є однією з базових у педагогіці та віковій психології, оскільки її успішність визначає можливість особистості повноцінно функціонувати в суспільстві як активного суб'єкта. Від ступеня соціалізації залежить те, наскільки гармонійно розвиненим буде дошкільник, засвоюючи на початкових етапах процесу соціалізації норми та установки, необхідні для того, щоб стати повноцінним і рівноправним членом свого соціального середовища. Особливості соціалізації дітей дошкільного віку.

Шляхи та засоби соціалізації особистості дошкільника безпосередньо залежать від вікового етапу розвитку і визначаються типом провідної діяльності. В залежності від віку головним в особистісному розвитку дитини виступає наступне: для дітей до року найважливіше - спілкування всередині сім'ї. Саме через призму сімейних відносин і цінностей їм сприймається і засвоюється базова інформація про зовнішній світ, формуються шаблони поведінки; □ після року і приблизно до 3 років у дітей з'являється потреба в спілкуванні в дитячому колективі. Саме тому важливо створити

умови для можливості повноцінних міжособистісних комунікацій - тобто водити дитину в групи раннього розвитку, на дитячі майданчики, в садочок. Там діти вчаться спілкуватися з собі подібними, вчать один одного простим норм співжиття у суспільстві, наприклад, того, що потрібно дружити, ділитися, співпереживати; від 3 до 6 років головним засобом пізнання світу для дитини стає власна мова: він вчиться ставити запитання, будувати діалог, аналізувати знання, отримані вербальним шляхом. Важливо пам'ятати, що на кожному віковому етапі соціалізація дошкільника відбувається, головним чином, через гру. Саме тому постійно розробляються нові й удосконалюються вже існуючі методики розвитку, спрямовані на те, щоб подати інформацію в простій, доступній, ігровій формі - тобто тієї, яка буде цікава.

Актуальність оновлення Державного стандарту дошкільної освіти

Дошкільна освіта є самостійною системою, обов'язковою складовою освіти в Україні, яка гармонійно поєднує сімейне та суспільне виховання. Найпершим суспільним середовищем для дитини є дошкільний навчальний заклад, метою якого є соціальна адаптація до умов життя в товаристві незнайомих дітей і дорослих, забезпечення гармонійного розвитку особистості дитини, її фізичного і психічного здоров'я, виховання ціннісного ставлення до природного й соціального довкілля, до самої себе.

В умовах змін на часі модернізація змісту дошкільної освіти, гуманізація її цілей та принципів, переорієнтація на розвиток особистості дитини як основний ресурс, що визначає поступальний рух суспільства. Дошкільна освіта як перша самооцінна ланка має гнучко реагувати на соціальні запити, оснащувати дитину якісною та необхідною інформацією, допомагати реалізувати свій природний потенціал, формувати здатність протистояти руйнівним зовнішнім впливам, орієнтуватись на фундаментальні загальнолюдські й національні цінності.

Актуальність оновлення Державного стандарту дошкільної освіти визначається: соціальною затребуваністю підвищення якості освіти; зміною знаннєвої орієнтації на особистісну, ціннісну; переорієнтацією з культури корисності на культуру гідності як

основу для формування в дитини цілісного образу світу, здатності до відповідального самовизначення, компетентної поведінки, свідомого ставлення до свого здоров'я, забезпечення наступності дошкільної і початкової ланок освіти щодо реалізації особистісно зорієнтованої моделі навчально-виховної роботи.

Ключовою фігурою дошкільної освіти є дитина, самоцінність її буття, індивідуальна історія її життя, творче самовираження. Тому зміст виховання й навчання сучасного дошкільника повинен бути культуротворчим, а технології – особистісно зорієнтованими, розвивальними.

Ці ідеї покладено в основу вдосконаленого варіанту Базового компонента дошкільної освіти України – Державного стандарту, яким визначено вимоги до розвитку, виховання та навчання дитини дошкільного віку та умов, за яких вони досягаються. Базовий компонент дошкільної освіти України ґрунтується на основних положеннях Міжнародної конвенції ООН про права дитини, Законах України «Про освіту», «Про дошкільну освіту», «Про охорону дитинства», інших нормативних актах у галузі дитинства.

Правова соціалізація дошкільників

Найперше суспільне середовище, до якого потрапляє дитина, – це дошкільний навчальний заклад, який у взаємодії з сім'єю має створити належні умови для забезпечення фізичного, психічного здоров'я дітей, їх повноцінного розвитку, набуття життєвого досвіду.

Дошкільний вік – період, коли в дитини формуються уявлення про навколишній світ, явища суспільного життя, взаємини між людьми. Вступаючи у життя, малюки мають засвоїти багато правил, які склалися в суспільстві. Життя малюка сповнене різноманітних, складних для нього ситуацій та перешкод. І саме дорослі повинні навчити знаходити вихід із них, почуватися впевнено й комфортно, бути готовими до труднощів та їх подолання.

Завдання освітян – виростити компетентну особистість, здатну самостійно приймати рішення, визнавати свої помилки, відстоювати свою гідність, реалізовувати природні можливості.

Важливо, як отримані знання впливають на компетентність дошкільника: - чи знадобляться в реальному житті; - чи сприяють розвитку самостійності дитини; - чи сформують творче ставлення до життя.

Система правової освіти і виховання має бути безперервною, починаючи з дошкільного закладу, продовжуючи у школі, вузі. Дослідники проблем правового виховання учнівської молоді вважають, що морально-правове виховання лише тоді може дати позитивний ефект, коли воно має комплексний характер і починається в сім'ї, дитячих садках, у школі буквально з першого класу.

Упродовж останніх років дошкільні навчальні заклади отримали суттєву законодавчу підтримку, а саме: Закон України «Про дошкільну освіту», Базовий компонент дошкільної освіти в Україні, Базову програму «Дитина». Саме питання здобуття дитиною якісної освіти через впровадження Базової програми і є основним для педагогів в ДНЗ. У Базовому компоненті дошкільної освіти України окреслено мету правовиховної роботи (результати, до яких треба прагнути).

Дитина знає свої права, обов'язки, може означити словами ці категорії, пояснити їх відмінність. Перелічує свої елементарні права (на відпочинок, на захист, на розуміння дорослого, на підтримку, на повагу до себе та ін.), домагається їх виконання. Може назвати і виконати свої основні обов'язки (самостійно виконувати те, що під силу; не робити шкоди іншому; дотримуватись режиму дня тощо). Розуміє зв'язок слів «право», «правило», «честь».

Знає етичні еталони поведінки. Здатна керуватися у своїй поведінці моральними нормами, відчуває межі припустимої

поведінки. В основу системи правового виховання дошкільників необхідно поставити «нероздільну» програму морально-правового виховання, тобто у правовиховній роботі з дошкільниками дуже важливо поєднувати зміст, форми і методи правового та морального виховання. Виділяти тільки правові норми, не пов'язуючи їх з моральними, недоцільно. Адже на практиці дитина не стикається з ситуаціями, які вимагають тільки юридичної оцінки без звертання до моральних уявлень, поглядів, почуттів.

У сім'ї, дитячому садочку і тим більше, починаючи з першого року навчання, дитині доводиться стикатися з певними правилами поведінки, вибирати певне ставлення до них: бути чемною, чесною, справедливою, поважати старших, цінити працю інших, не ображати слабших і т.п. Для дітей ці явища виступають і як моральні, і як правові, тому що вони ще не можуть розділити морально допустиме і законне. Ці поняття виступають як єдине ціле.

З розвитком таких якостей, як чесність, справедливість, дисциплінованість та інших, у дітей формується і певне морально-правове ставлення до встановленого порядку вдома, у школі, на вулиці. У формуванні моральних стимулів і норм поведінки дитина усвідомлює свої права й обов'язки, як члена родини, члена колективу у дошкільному закладі крізь призму уявлень: бажаного і належного, припустимого і небажаного, можливого і заборонного.

Правова культура включає в себе безпосередні дії людини, її поведінку в різних, часто непередбачених, життєвих ситуаціях. Вона передбачає вміння і готовність особистості вирішувати свої життєві проблеми, жити серед людей, спілкуватися з ними, орієнтуючись на морально-правові норми.

Ознайомлення з правами готує дитину до засвоєння демократичних цінностей і прав людини в подальшому.

Дітям-дошкільнятам доступні лише загальні уявлення про свої права і свободи, закріплених у міжнародних та державних

документах, а також способи їх реалізації в різних життєвих ситуаціях.

Це ставить перед педагогами дошкільних установ такі завдання:

- **допомогти** дитині зрозуміти і осмислити свої елементарні права;
- **формувати** почуття самоповаги, поваги до власних прав і прав інших людей;
- **розвивати** прагнення дитини реалізовувати свої права, не порушуючи прав оточуючих його людей.

Правове виховання дошкільника починається з виховання у нього почуття власної гідності, поваги до самого себе. Поважає самого себе і свої права людина здатна по справжньому поважати інших людей та їх права. Тому в дошкільному закладі і сім'ї необхідно створити атмосферу визнання індивідуальності дитини, поваги його особистості, а самій дитині надати можливість реалізовувати свої людські права.

Дитина повинна володіти свободою вибору, проявляти активність, ініціативність, самостійність, мати можливість висловлювати власну думку, проявляти шанобливе ставлення до думки інших, вміти надавати допомогу і приймати її. Без цього не можуть розвиватися такі необхідні кожній людині громадянські якості, як активність, самостійність, рішучість, відповідальність.

Виховання в дусі прав людини спрямоване на формування у дитини почуття справедливості, загальної рівності прав і можливостей. Тому неприпустимі несправедливість, заходи впливу,

принижающие людську гідність дітей, порушують їх право бути коханими, рівними серед інших.

Правова освіта дошкільнят передбачає ознайомлення юних громадян з конкретними і зрозумілими їм правами.

Дітям доступні такі чотири групи прав:

1. Права на гідне існування, виживання, що включає право на життя і здоров'я, житло, їжу, ім'я, родину, турботу батьків, громадянство.
2. Права на розвиток, освіту, відпочинок і дозвілля.
3. Права на захист від приниження, насильства та експлуатації, а також особливі права дітей-інвалідів та сиріт.
4. Права на свободу слова, думки та діяльності.

Знайомство дітей з їхніми правами доцільно здійснювати в двох напрямках: "Я мої права", "Я і права інших людей". Це сприяє розумінню таких простих і водночас складних істин, як: "Мої права - це мої можливості, мої свободи", "Мої права закінчуються там, де починаються права іншої людини".

Виховання громадянина, що бере активну участь в житті суспільства, передбачає знайомство з правом на освіту, придбання професії за своїм вибором, правом на працю.

Ознайомлення з правами людини сприяє моральному становленню особистості дитини, формування етичних уявлень, гуманних почуттів і взаємовідносин, допомагає прищепити повагу до себе і іншим людям. Знайомлячись з правами, діти вчаться зважати на думку та інтересами інших людей (право на власну думку), захищати слабких (право на особливий захист), справедливо вирішувати виникаючі суперечки і конфлікти, адекватно оцінювати свої дії і вчинки.

Збереження і зміцнення здоров'я кожної дитини - одне з найважливіших завдань дошкільного закладу. У процесі ознайомлення з правами діти дізнаються про відповідальність за своє

здоров'я, необхідності його берегти і зміцнювати, освоювати способи оздоровлення і безпечної поведінки. Необхідно також пам'ятати, що формування морально-правової культури у дітей багато в чому залежить від загальної соціально-правової ситуації, рівня правової культури педагогів та батьків, а також ефективності засобів та методів первісної правової освіти.

Права дитини в документах

<i>№</i>	<i>Назва документу</i>	<i>Дата прийняття</i>
<i>1</i>	<i>Конституція України</i>	<i>28 червня 1996 року</i>
<i>2</i>	<i>Закон України „Про охорону дитинства”</i>	<i>26 квітня 2001 року</i>
<i>3</i>	<i>Закон України „Про дошкільну освіту”</i>	<i>11 липня 2001 року</i>
<i>4</i>	<i>Закон України „Про освіту”</i>	<i>23 березня 1996 року</i>

Основними принципами реалізації програми по правовому вихованню є систематичність роботи по правовому вихованню, взаємозв'язок із заняттями з розвитку мовлення, ознайомлення з навколишнім світом, музичного виховання, вільної, ігровою, театралізованою діяльністю.

Найважливіша складова правової культури дитини - це права культура дорослих та їх відповідна поведінка. Саме тому робота з реалізації програми по правовому вихованні дошкільнят розподілена на три напрямки:

I. Робота з колективом ДНЗ;

II. Робота з підвищення правової культури батьків;

III. Робота з дітьми.

Терміни, що використовуються в правовому вихованні:

Правовідношення - передбачені юридичними нормами і гарантовані державою суспільні відношення.

Правосвідомість - сукупність знань, уявлень людей про право, їх відношення до права.

Система права - це єдність всіх діючих юридичних норм даної держави і підрозділи на галузі та інститути.

Юридична норма - це загальнообов'язкове правило поведінки, установлене і забезпечене державою.

Закон - це нормативно - правовий акт органу законодавчої влади або самого народу, який регулює найважливіші суспільні відношення, приймається в особливому порядку і володіє юридичною силою.

Держава - це організація політичної влади домінуючої частини населення в соціальному неоднорідному суспільстві, за допомогою якої

забезпечується керівництво його цілісність і безпека, і здійснюється керівництво суспільством в інтересах цієї його частини, а також керівництво справами всього суспільства.

Громадянське товариство - це група вільних рівноправних людей, кожний з яких має можливість бути власником, а також активно брати участь в політичному житті.

Право - це система загальнообов'язкових правил поведінки (юридичних норм), установлених забезпечених державою з метою урегулювання суспільних відношень.

Функції права - це основні напрямки . його впливу на суспільні відношення.

Система законодавства - це комплекс діючих нормативно - правових актів даної держави, пов'язаних між собою одночасно розділених на частини.

Конвенція - міжнародна угода з якогось спеціального питання, яке має обов'язкову силу, для тих держав, які до нього приєднані.

Людина - жива істота, яка володіє мисленням, мовою, здібностями створювати предмети виробництва і користуватися ними.

Громадянин - людина, яка належить до населення даної держави і користується всіма правами, виконує всі обов'язки цієї держави.

Декларація - об'ява, проголошення основних принципів, не маючи обов'язкової сили, рекомендація.

Робота з колективом дошкільного навчального закладу

Формування ціннісної моральної та правової практики для найкращого забезпечення інтересів дітей — одна з найважливіших задач. Це означає, що у кожний віковий період дитини необхідно запропонувати максимально повний об'єм матеріальних та інших благ, які необхідні йому для життя та повноцінного розвитку.

У дитини, обділеної турботою та увагою, немає іншої можливості для нормального росту та здорового розвитку, тому

проблемі охорони дитинства на всіх рівнях потрібно приділяти першочергову увагу.

Проблема ця умовно розглядається у двох напрямках: соціально-правовому та психолого-педагогічному.

Соціально-правовий напрямок включає законодавче забезпечення охорони прав дитини, створення системи соціальних освітніх, культурних та інших дошкільних закладів.

Психолого-педагогічний напрямок припускає створення сприятливих умов відповідної атмосфери, стилю життя, спілкування в родині та навчальному закладі.

Систему роботи дошкільного закладу з правового виховання необхідно спрямовувати в трьох напрямках:

- методична та контрольна-аналітична робота з педагогами;
- навчально-виховна робота з правової освіченості дошкільників;
- робота з батьками.

Методична робота в дошкільному навчальному закладі, яка є одним із засобів управління освітнім процесом, в основі якого лежить ідея розвитку дитини, спрямована на підготовку вихователів до якісного виконання завдань, на підвищення їх педагогічної майстерності, розвиток творчого потенціалу. Для надання методичної допомоги вихователям доцільно проводити моніторинг з метою виявлення рівня обізнаності педагогів із проблем правового виховання.

Комплексна робота з дітьми з правового виховання можлива лише при здійсненні діючого та результативного методичного супроводу.

Методична робота з кадрами здійснюється з урахуванням принципів гуманізації та демократизації. Вибір оптимальних варіантів методичних форм, які використовувати, відбувається на основі вивчення особистості, професійних потреб та діяльності кожного педагога.

Методична робота носить комплексний характер та здійснюється за декількома напрямками:

- просвітницька діяльність;
- управлінська діяльність;
- корекція та координація;
- аналітична діяльність.

Ці напрямки реалізуються через цікаві активні методичні форми роботи з кадрами.

Поглибити теоретичні знання педагогів, максимально їх активізувати, розглянути окремі питання загальної проблеми дозволяють педагогічні читання, теоретичні семінари.

Особливою популярністю у педагогів користуються практичні заняття у формі ігор, ігор-змагань, які дозволяють оцінити сили та можливості кожного, познайомитись з педагогічними знахідками своїх колег.

Зміст та завдання правового виховання вимагають на сучасному етапі використання таких методичних форм як проблемні семінари, круглі столи, дискусії. Через такі форми педагоги знаходять ефективні підходи до вирішення завдань правового виховання, шляхи подолання низького рівня правової грамотності дорослих та дітей.

Завдання методичної роботи з педагогами:

- знайомити педагогів з основними положеннями Конвенції ООН про права дитини та із системою нормативного забезпечення прав дітей на державному рівні;

- формувати практичні навички захисту і збереження прав дитини у процесі педагогічної діяльності та сприяти виробленню активної позиції щодо просвітницької, профілактичної, діагностичної та корекційної роботи з дітьми та батьками;

- знайомити педагогів з інноваційними технологіями, спрямованими на гармонійний розвиток особистості, з методами впливу на свідомість, емоційну та поведінкову сферу дошкільника;

- окреслити основні форми, методи і засоби розвитку у дітей почуття власної гідності та самосвідомості, формування знань про свої права, виділити права дитини за Конвенцією ООН про права дитини, з якими доцільно знайомити дошкільників;

- викликати інтерес педагогів до поглибленого опрацювання проблеми.

Робота з дітьми

Як відомо, провідним видом діяльності для дитини є ігрова діяльність. Практика показує, що гра – та чарівна паличка, яка

перетворює процес навчання на цікаву, захоплюючу пригоду. Гра орієнтує малюка в соціальній дійсності, виховує в нього прагнення до суспільно значущої і суспільно оцінюваної діяльності.

Грі дітей треба приділяти велику увагу і тому, що в ній формується характер, вольові якості, відбувається «навчання життю» за певними правилами. Інакше кажучи, у грі діти регламентують свою поведінку за допомогою правил. Вони поведуться природно та невимушено. У грі виховується позитивна самооцінка та формується на її підставі.

Використовуючи різноманітні ігрові вправи, діти набагато легше засвоюють матеріал, працюють із більшим зацікавленням. У плані виховної роботи з дошкільниками доцільно проводити:

ігри-вправи на актуалізацію «Я»;

ігри-вправи, в яких дітям пропонується розв'язати ситуації з певним морально-правовим змістом;

дидактичні ігри, наприклад, «Порівняй героїв казок», «Яке право порушено», «Що добре, а що погано», «Східці правди (доброти, ввічливості)» та інші;

ігри-стратегії та сюжетно-рольові ігри.

Необхідно зазначити, що процес усвідомлення дитиною себе як реально діючої особи перебуває під сильним впливом так званого ідеального самообразу. Він формується на ранніх етапах розвитку особистості в умовах позитивних емоційних контактів дитини з близькими дорослими, а також внаслідок ототожнення себе з героями казок, оповідань – носіями високих моральних якостей. Тому необхідно широко звертатися до творів художньої літератури та усної народної творчості.

Завдяки вмілому педагогічному керівництву можна спрямувати емоційне сприймання дошкільниками художніх творів у русло моральної та правовиховної освіти.

Особливого визнання серед педагогів здобула, звичайно, казка як доступний і впливовий жанр народної творчості. Казкові сюжети, побудовані на протиставленні добра і зла, їх боротьбі, містять яскраві приклади гуманної та антигуманної поведінки. Засуджуючи зло, викриваючи жорстокість, казки переконують у необхідності взаємин на засадах добра і гуманізму.

Тому пропонується читання творів художньої літератури, зокрема, казок із подальшим їх обговоренням. Доцільно проводити літературні ігри, які можуть бути як складовою частиною занять з

художньої літератури, так і проводитися окремо як мовленнєві заняття на літературному матеріалі. У них може брати участь невелика група дітей, щоб кожна дитина мала можливість проявити свою ініціативу.

Наведемо кілька пропозицій щодо таких занять: намалювати словесний портрет дійових осіб; придумати інше закінчення казки; придумати сюжет, коли казкові герої змінюють свою поведінку, і їхні вчинки вже не завдають болю, кривди, зневаги іншим; ввести в казковий сюжет нового героя; уявити себе на місці того чи іншого персонажа, передати його стан, почуття тощо.

Із старшими дошкільниками проводяться морально-етичні бесіди на такі теми: «Правила доброти», «Наші обов'язки», «Як я можу допомогти батькам», «Правила чесності», «Добрі та погані вчинки» та інші. Цікавим є метод використання умовних знаків «Права дитини». Як відомо, діти дуже люблять розваги. Розвага проводиться з метою узагальнення всього, чому діти навчилися. Добираючи їх, педагогам потрібно застосовувати матеріал, що має і правовиховну цінність.

Пісеньки, вірші, сценки ненав'язливо, образно вчать, що соромно лінуватися, бути нечупарою, ображати менших і слабших, казати неправду і т.д. Але треба наголосити, що без попередньої роботи педагога дитвора тільки сміється з «героїв» творів, не роблячи для себе ніяких висновків.

Отже, слід посилити емоційні акценти бесід – адже діти сприймають світ передусім серцем, почуттями, а вже потім розумом. Тому маємо про негативне завжди говорити з відразою, огидою, гнівом, презирством, а про позитивне – захоплено, зі щирою повагою.

У правовиховній роботі з дітьми доцільно також використовувати засоби театру. Як зазначають психологи, використання театру та елементів театралізованих дій розширює владу свідомості над емоційно-інстинктивною сферою людини. Мистецтво театру впливає не тільки на свідомість актора та глядача, а й на глибинні психічні процеси. Дитина не усвідомлює того глибинного сліду, який залишає в її душі знайомство з театральною виставою, участь у драматизаціях або театралізованих діях, а

дорослий бачить «відгуки» благодійного впливу мистецтва в поведінці, мовленні, жестах вихованця.

Треба зауважити, що формування у дитини дошкільного віку свідомої безпечної поведінки та найпростіших правових знань базується на прикладах поведінки дорослих. Тому педагогам дошкільних закладів потрібно не лише враховувати це самим, а й особливу увагу приділяти роботі з батьками. Як відомо, провідну роль у вихованні дітей відіграє сім'я.

Це – перший осередок виховання людяності, національної свідомості, патріотизму й демократизму. Тут прищеплюють дітям здорові норми та навички культурної поведінки, вчать шанувати рідну мову, національні звичаї і традиції, готують до життя. Саме родина закладає підґрунтя вихованості, особлива міцність якого пояснюється тим, що базується воно на любові між батьками і дітьми та теплих кривних взаємин.

В багатьох сім'ях основний педагогічний арсенал у ставленні до дітей складається лише із власного дитячого досвіду нинішніх батьків. Далеко не завжди у сім'ях права дитини, сприяють вихованню вільної, самостійної, відповідальної і демократично орієнтованої особистості.

Тому нагальним завданням є започаткування своєрідного педагогічного всеобучу батьків. Головне у співпраці з кожною сім'єю – допомогти батькам зрозуміти і сприйняти сучасні гуманістичні ідеї та орієнтири, які ґрунтуються на повазі до особистості дитини, турботі про її всебічний розвиток. Ігнорування суб'єктивного досвіду дитини призводить до виникнення проблем у вихованні та труднощів у навчанні.

Коли порушуються права дитини?

- ✓ Коли немає безпеки для її життя та здоров'я.
- ✓ Коли її потреби ігноруються.
- ✓ Коли не задовольняються її основні потреби. Коли щодо дитини спостерігаються випадки насильства або приниження.
- ✓ Коли порушується недоторканність дитини.
- ✓ Коли завдається шкода здоров'ю дитини.
- ✓ Коли дитину ізолюють.
- ✓ Коли вона не має права голосу у процесі прийняття важливого для сім'ї рішення.

- ✓ Коли вона не може вільно висловлювати свої думки і почуття.
- ✓ Коли її використовують у конфліктних ситуаціях з родичами.
- ✓ Коли дитина стає свідком приниження гідності інших людей.
- ✓ Коли навіюють страх за допомогою жестів, поглядів, погроз фізичного покарання.
- ✓ Коли дитину залякують, використовуючи при цьому суспільні установи (міліцію, церкву, спецшколу, колонію, лікарню).
- ✓ Коли порушують статеву недоторканість дитини.
- ✓ Коли контролюють її доступ до спілкування з ровесниками, дорослими, родичами, одним із батьків, якщо на це нема рішення суду.
- ✓ Коли використовують дитину, як засіб економічного торгу під час розлучень, поділу майна.
- ✓ Коли дитині не надається право робити помилки.

Робота з підвищення правової культури батьків

Оскільки перші уроки стосунків із навколишнім світом дитина дістає в батьківському домі, через недостатність життєвого досвіду все, що вона тут спостерігає, сприймається нею як норма, як модель людських взаємин, еталон для власної поведінки.

Батьки повинні зрозуміти, що не можна вимагати від дитини виконання будь-якого правила, якщо дорослі самі не завжди ним керуються. Тому перед педагогами дошкільних закладів постає завдання – зацікавити батьків перспективою подальшого розвитку дітей, зробити батьків своїми одnodумцями.

При цьому роботу з батьками потрібно спрямовувати на формування правового світогляду батьків та на активізацію їхньої уваги й підвищення інтересу до проблем захисту прав та гідності дітей. Родина і дитячий садок повинні гармонійно співдіяти на основі

взаємної поваги і підтримки, дотримання прав та виконання обов'язків обох партнерів як однодумців.

Роз'яснюючи батькам важливість і норми морально-правового виховання дитини, потрібно постійно проводити просвітницьку роботу з батьками, яка включає:

ознайомлення з положеннями Конвенції ООН про права дитини, із Законом України «Про охорону дитинства»;

- + оформлення спеціальних стендів;
- + організація виступів фахівців;
- + відвідання дітей удома з метою вивчення соціально-педагогічних умов родинного виховання, ставлення батьків до своєї дитини, її емоційне самопочуття вдома;
- + анкетування батьків; залучення батьків до підготовки та проведення свят, розваг, виставок малюнків;
- + організація зустрічей та бесід із батьками, чиї професії покликані захищати права та безпеку в суспільстві;
- + проведення батьківських зборів, індивідуальних бесід на тему морально-правового виховання дітей та дотримання прав дитини в сім'ї.

Робота з батьками охоплює коло питань з таких тем:

- «Виховання дітей – спільна справа батьків і педагогів»;
- «Роль сім'ї у розвитку особистості дитини»;
- «Дотримання прав дитини. Обов'язки батьків. Конвенція ООН про права дитини»;
- «Вікові особливості дошкільника», «Етика стосунків у сім'ї»;
- «Типові помилки у сімейному вихованні»;
- «Культура спілкування»;
- «Наскільки самостійна ваша дитина»;
- «Щаслива сім'я. Яка вона?»

Пам'ятка для батьків
з правового виховання
**Способи відкрити дитині свою
любов**

Не прагніть до віртуозного виконання материнської ролі. У спілкуванні з дитиною немає і не може бути заборонених емоцій, але за однієї умови: він не повинен сумніватися в безспірності вашої любові. Малюк повинен відчувати, що ваше невдоволення, роздратування або гнів викликані його вчинком, а не ним самим. Ваша дитина не може бути поганим, тому що він дитина і тому що він ваш.

Три способи відкрити дитині свою любов

1. Слово

Називайте дитину ласкавими іменами, придумуйте домашні прізвиська, розповідайте казки, співайте колискові, і нехай у вашому голосі звучить ніжність, ніжність і тільки ніжність.

2. Дотик.

Іноді достатньо взяти дитину за руку, погладити по волоссю, поцілувати, щоб він перестав плакати і вередувати. А тому як можна більше пестіть свою дитину, не звертаючи уваги на поради досвідчених батьків. Психологи прийшли до висновку, що фізичний контакт з матір'ю стимулює фізіологічний та емоційний розвиток дитини. Переласкати його, вважають психологи, неможливо.

3. Погляд.

Не розмовляйте з дитиною, стоячи до нього спиною або впівоберта, не кричіть йому з сусідньої кімнати. Підійдіть до нього, погляньте йому в очі і скажіть те, що хочете.

Додатки

Дидактичні ігри з формування основ правової культури

Найпершим суспільним середовищем дитини є дошкільний навчальний заклад, основним завданням якого є соціальна адаптація дитини до умов життя в товаристві незнайомих людей. Ураховуючи те, що у дошкільному віці провідною діяльністю є гра, і вона повинна сприяти інтелектуальному, психолого-педагогічному розвитку дітей, я намагалася підібрати саме ті ігри, що допомагатимуть малюкам у вивченні своїх прав та обов'язків.

«Я ТА МОЯ СІМ'Я»

МЕТА: закріплювати уявлення дитини про право кожної людини на життя та ім'я. Зосереджувати увагу дошкільників на власній особистості, її неповторності та індивідуальності. Формувати вміння складати розповіді про себе (визначати свої інтереси, вподобання, захоплення) та свою сім'ю (називати кількісний склад членів родини, їхні імена, вік, професії). Виховувати повагу до власної особистості та інших людей, любов до своєї родини, вміння цінувати життя, як своє, так і життя інших.

МАТЕРІАЛ: ігрове поле, розділене на 5 частин, добірка карток із зображенням різної кількості (від 2-х і більше) сердець (позначають кількість членів родини) та зірочок (роки дитини); різноманітні іграшки, личка, що виражають певні емоції; кружечки різних кольорів.

ХІД ГРИ

ВАРІАНТ 1. Дитина отримує ігрове поле, поділене на 5-ть частин і набори карток. Вихователь пропонує у центральну круглу частину поля покласти картку із зображенням личка, що виражає ту емоцію, яка відповідає стану дитини в цю мить. В одну з прямокутних частин поля дитина кладе картку із зображенням такої кількості сердець, скільки членів у її сім'ї. В іншу – картку із зображенням улюбленої іграшки, і в останню – кружечок такого кольору, який у цей момент їй найбільше до душі.

За цією моделлю дитина складає невелику описову розповідь про себе.

Примітка. Крім того, ця гра допоможе вихователю оцінити емоційний стан дітей у цю мить і, за потреби, скоригувати його.

ВАРІАНТ 2. Учасники гри за цією ж моделлю складають розповіді про інших дітей групи. Потім перевіряють, чи правильно визначили їхній настрій і наскільки добре знають своїх друзів.

«РОДИННЕ ДЕРЕВО»

МЕТА: закріплювати уявлення дітей про право кожної людини на сім'ю; знання понять «сім'я», «рід». Дати визначення поняття «родинне дерево». Уточнити та закріплювати знання дітей про склад родини, вік її членів та взаємозв'язки одне з одним. Формувати вміння розповідати про кожного члена своєї сім'ї, давати оцінку характерів. Виховувати почуття любові, відповідальності за всіх членів у своїй родині, повагу до людей.

МАТЕРІАЛ: «родинні дерева» вихованців групи, виготовлені заздалегідь; піктограми прав дитини; сюжетні картинки про пава дитини.

ХІД ГРИ

На столі лежать піктограми прав дитини, сюжетні картинки про права дитини, «родинні дерева» вихованців групи. Вихователь пропонує дитині вибрати «дерево» своєї сім'ї, коротко розповісти про своїх рідних і стосунки з ними, ілюструючи розповідь піктограмами та сюжетними картинками. Дитина наводить приклади життєвих ситуацій, у яких забезпечуються або порушуються її права.

Також можна запропонувати скласти розповіді на теми: «День народження», «Сімейний Новий рік», «Різдво у нашому домі» тощо.

«КАЗКОВІ ГЕРОЇ ТА ЇХНІ ПРАВА»

МЕТА: вдосконалювати знання дітей про права людини. Розвивати вміння аналізувати вчинки персонажів знайомих казок, встановлювати причинно-наслідкові зв'язки, робити висновки. Закріплювати вміння правильно визначати настрій та емоційний стан людини. Закріпити знання піктограм прав людини.

МАТЕРІАЛ: великі картки із зображенням персонажів казок – добрих та злих; маленькі картки із зображенням людей у різних емоційних станах; піктограми прав дитини.

ХІД ГРИ

ВАРІАНТ 1. Вихователь пропонує дітям розглянути картки, на яких зображені персонажі знайомих казок, об'єднати у пари позитивних та негативних, назвати казку, пояснити, які права були порушені.

ВАРІАНТ 2. Педагог пропонує дітям уважно розглянути картки з персонажами казок та піктограми з правами дітей. Під картками із

зображенням персонажів дитина має викласти піктограми тих прав, які були порушені стосовно цього персонажа, свою думку пояснити.

ВАРІАНТ 3. Вихователь пропонує дітям біля кожного персонажа розкласти картки із зображенням емоцій, характерних йому і тих, які він викликає. Свій вибір пояснити, назвавши емоції та відтворивши їх за допомогою міміки та жестів.

«ЯКІ ПРАВА ПОРУШЕНО».

МЕТА: закріплювати у дошкільників уявлення про поняття: «право», «обов'язки», «права дитини», «порушення прав дитини», «відповідальність». Учити дітей визначати, які права казкових персонажів було порушено (на основі запропонованих казок). Виховувати повагу до людей, розуміння того, що треба відповідати за свої вчинки та поведінку. Розвивати вміння встановлювати причино-наслідкові зв'язки, робити припущення та висновки, обґрунтовувати власні думки, відстоювати вибрану позицію.

МАТЕРІАЛ: ігрове поле з фрагментами відомих казок, фішки, гральний кубик. На полі розміщені цифри та піктограми прав дитини.

ХІД ГРИ

Учасники обирають собі фішки. По черзі кидають гральний кубик і роблять відповідну кількість ходів фішками (залежно від числа, що випало). На «зупинці» дитина має назвати казку, в якій опинилася, перерахувати персонажів цієї казки, описати зображену ситуацію, визначити, хто, чиї і які права порушив. Крім того, кожен учасник робить висновки й окреслює можливі шляхи розв'язання проблемної ситуації.

«ПОЇЗД ТУРБОТИ»

МЕТА: формувати у дітей уявлення про право кожної людини на життя, сенсом якого є творити добро, уточнювати знання про турботу та повагу, їх прояви та значення у житті людини. Розвивати вміння дітей визначати позитивні якості особистості, пояснювати можливі причини та наслідки негативного ставлення до людей, що оточують нас. Виховувати у дошкільнят повагу до людей, вміння співпереживати, розуміти інших, бажання допомогти.

МАТЕРІАЛ: поїзд з картону, віконечка у вагончиках якого зроблені у вигляді кишеньок; набір карток із зображенням позитивних та негативних персонажів казок і мультфільмів, жетончики.

ХІД ГРИ

Дорослий розкладає на столі макет поїзда з порожніми віконечками-кишеньками та картки із зображенням позитивних та негативних персонажів казок та мультфільмів.

Вихователь. На пероні залізничного вокзалу зібралися знайомі вам персонажі. Скажіть, хто тут є? (Діти називають імена персонажів та з яких вони казок та мультфільмів). Усі вони хочуть потрапити у Чарівну країну, дістатися до якої можна лише на «Поїзді турботи». А

квитки на нього – це добрі вчинки. Діти, як ви гадаєте, хто з персонажів зможе сісти у поїзд, а хто ні? Чому? (Відповіді дітей). Посадіть у вагончики турботливих та чуйних персонажів, називаючи їхні добрі вчинки. Поміркуйте, чому інші персонажі могли стати злими. Допоможіть їм придбати квитки на «Поїзд турботи», порадивши їм, як можна виправитися. А після цього знайдіть їм нових друзів.

«ТИ ТА ТВОЇ ПРАВА»

МЕТА: закріплювати у дошкільників знання про права дитини. Учити дітей аналізувати ситуації з власного життєвого досвіду. Розвивати вміння дітей зв'язно будувати розповідь, обґрунтовуючи думки, робити висновки. Виховувати у дітей найкращі моральні якості та почуття.

МАТЕРІАЛ: ігрове поле, фішки, кубик.

ХІД ГРИ

Вихователь пропонує дітям фішки. Вони по черзі кидають гральний кубик і роблять відповідну кількість ходів фішками (залежно від числа, що випало на кубіку). На місці зупинки описують знак, на який потрапили і виконують запропоновані завдання.

«МАГАЗИН ІГРАШОК»

МЕТА: навчати дітей обирати подарунок до дня народження дитини (дівчинки чи хлопчика) та дорослого (чоловіка чи жінки). За допомогою гри формувати у дошкільнят поняття про «гендерне» виховання, відмінності, поведінку, смаки та інтереси дітей та дорослих. Розвивати вміння порівнювати та аналізувати ситуації, робити власні висновки.

МАТЕРІАЛ: зображення дітей, дорослих на окремих планшетах; набір предметних карток. Що могли б бути подарунками для різних людей.

ХІД ГРИ

На столі розкладені чотири картки із зображенням людей різної статі та різного віку (зображенням донизу) та маленькі картинки з

малюнками-подарунками. Дітям необхідно обрати одну з перевернутих карток із зображенням людей та знайти відповідні подарунки, обґрунтувавши свій вибір, або запропонувати власні приклади подарунків для обраної людини.

«ПОТРЕБИ ТА МОЖЛИВОСТІ»

МЕТА: формувати у дошкільнят уявлення про те, що люди самі обирають собі житло, одяг, їжу, залежно від фінансових можливостей кожного. Пояснити розуміння виразу «спочатку – найголовніше, а потім – інше». Дати дітям пояснення понять: «потреби» та «можливості». Установити між ними взаємозалежність. Виховувати у дітей свідоме ставлення до потреб людини, її фінансових можливостей, повагу до праці людей, економного використання сімейного бюджету.

МАТЕРІАЛ: серединки для «квітки», «пелюстки» із зображенням потреб та можливостей людей різного віку.

ХІД ГРИ

На столі лежить серединка «квітки» та «пелюстки» до неї, на яких зображені потреби людини. Дитині пропонується розкласти «пелюстки» навколо серединки, залежно від важливості для дитини і пояснити, чому так?

«ПРАВА ТА ОБОВ'ЯЗКИ ЧЛЕНІВ СІМ'Ї»

МЕТА: уточнювати та закріплювати знання дошкільників про обов'язки дитини в сім'ї. Розвивати в дітей вміння користуватися своїми правами та обов'язками в житті, використовувати їх відповідно до життєвих ситуацій. Виховувати почуття любові, відповідальності за членів своєї родини, гуманне ставлення до оточуючих.

МАТЕРІАЛ: ігрові поля, у центрі яких зображені члени родини (мама, тато, дід, бабуся, дитина) та порожні клітинки; по боках – добірка маленьких предметних карток, на яких зображені знаряддя праці дорослих, іграшки дітей, предмети для навчання тощо.

ХІД ГРИ

Дітям роздаються ігрові поля. Ведучий, який має маленькі картки-фішки, називає предмет, зображений на картці, або дії дорослого. Учасники гри з'ясовують, чиї обов'язки зображені на картці й заповнюють ними відповідні поля. Виграє той, хто найшвидше заповнить своє ігрове поле і пояснить, хто зображений і які обов'язки він має виконувати.

«ДИТИНА МАЄ ПРАВО НА ЖИТТЯ ТА ІМ'Я»

МЕТА: закріплювати знання дітей про право на життя, власне ім'я; зосередити увагу дошкільнят на їхній особистості, її неповторності, індивідуальності. Розвивати вміння складати розповіді про себе (зокрема визначати свої інтереси, вподобання, захоплення) та свою сім'ю (знати кількісний склад членів родини, їхні імена, вік, професію). Формувати вміння робити самостійні судження. Виховувати у дітей самоповагу, любов до своєї родини, уміння цінувати життя, як своє, так і оточуючих.

МАТЕРІАЛ: набір ігрових полів, розділених на 5-ть частин; добірка карток із зображенням сердець за кількістю членів родини; зірочки – роки дитини; улюблені іграшки; зображення дівчаток та хлопчиків із різними емоціями – стан дитини цієї миті; різнокольорові кружечки.

ХІД ГРИ

Вихователь демонструє дітям ігрові поля, набір карток. Пропонує в один із квадратів покласти улюблену іграшку, у другий – картку із кількістю років, у третій – картку із кількістю членів родини, у четвертий – кружечок улюбленого кольору, а центр «своє» зображення. Дитина складає невелику описову розповідь із поясненням вибору.

«КОЖЕН МАЄ ПРАВО НА ПОВАГУ»

МЕТА: удосконалювати знання дітей про права людини загалом і право на повагу зокрема, використовуючи сюжети знайомих казок. Розвивати вміння аналізувати вчинки героїв, з'ясовувати причинно-наслідкові зв'язки, робити висновки. Закріплювати у дітей вміння правильно встановлювати емоційний стан людини, настрій. Закріплювати знання піктограм «права дитини».

МАТЕРІАЛ: великі зображення героїв казок – добрих та злих; маленькі картки із зображенням настрою людини та піктограми «права дитини».

ХІД ГРИ

ВАРІАНТ 1. Вихователь пропонує дітям розглянути картки, на яких зображені герої знайомих казок.

ЗАВДАННЯ: об'єднати у пари позитивного та негативного героя; назвати казку; пояснити, які права були порушені.

ВАРІАНТ 2. Вихователь пропонує уважно розглянути картки з героями казок та піктограми з правами дитини.

ЗАВДАННЯ: розкласти піктограми тих прав, що були порушені стосовно кожного героя казки, обґрунтувавши свій вибір.

ВАРІАНТ 3. Вихователь пропонує дітям обрати казкового героя.

ЗАВДАННЯ: розкласти піктограми з емоціями відповідно до того, які емоції викликає даний герой у дітей, пояснити свій вибір. Назвати емоції.

«РІДНУ ЗЕМЛЮ, ДЕ ЖИВЕМ, УКРАЇНОЮ ЗОВЕМ!»

МЕТА: дати дітям знання про право на Батьківщину. Вчити розуміти термін «Батьківщина». Ознайомлювати із символами України, історичними та національними пам'ятками. Виховувати у дітей почуття любові та шанобливого ставлення до рідної країни, її історії, пам'яток.

МАТЕРІАЛ: добірка предметних та сюжетних карток за темою «Символи України».

ХІД ГРИ

На столі лежать картки, зображенням донизу. Вихователь пропонує дітям брати по одній картці та розповісти, що на ній зображено, а також яким є його застосування.

«ДИТЯЧА КІМНАТА»

МЕТА: закріплювати знання дітей пр. право на житло, право жити в родині. Поглиблювати поняття про предмети побуту та їх призначення. Закріпити знання про різницю між хлопчиками та дівчатками. Формувати основи аналізу та синтезу під час класифікації зображень. Розвивати зв'язне мовлення під час складання описової розповіді «Моя кімната». Виховувати бережне ставлення до речей, що знаходяться в дитячій кімнаті.

МАТЕРІАЛ: картинка із зображенням дитячої кімнати; набір предметних карток із зображенням різних предметів та речей.

ХІД ГРИ

ВАРІАНТ 1. На столі лежать картки із зображенням дитячої кімнати та предметні картки. Вихователь пропонує дітям обрати ті предмети, що мають знаходитися у дитячій кімнаті. Пропонує скласти розповідь про власну кімнату.

ВАРІАНТ 2. Гру можна ускладнити, запропонувавши обрати предмети для кімнати дівчинки та окремо – для кімнати хлопчика. Пояснити свій вибір.

«ПРАВО НА ДОЗВІЛЛЯ»

МЕТА: закріплювати знання дітей про право на дозвілля. Формувати навички обирання безпечних місць для дозвілля та правила поведінки у громадських місцях. Виробляти мовленнєвий

етикет під час спілкування одне з одним. Сприяти формуванню емпатійних взаємин у дитячому колективі.

МАТЕРІАЛ: ігрове поле «Парк розваг», фішки, фігурки дітей, кубик.

ХІД ГРИ

Гравці обирають фігурки дітей та колір фішки. По черзі кидають кубик та роблять ходи. Опиняючись у тому чи іншому місці «парку», вони розповідають, у якому «атракціоні» вони опинилися, кого з друзів хотіли б запросити. Гра триває поки хтось із гравців не пройде всі «атракціони».

«МИ – МАЙБУТНІ ПЕРШОКЛАСНИКИ»

МЕТА: закріплювати знання дітей про право на освіту. Підвести до розуміння, що вони – найстарші вихованці у дитячому садку. Формувати свідоме ставлення до ролі майбутнього першокласника. Поглиблювати знання дітей щодо обов'язків першокласників, їхніх умінь та навичок, поведінки, ставлення до дорослих, однолітків та молодших за віком дітей. Виховувати позитивне ставлення до ролі майбутнього першокласника, до навчання в школі.

МАТЕРІАЛ: добірка сюжетних картинок, що зображують діяльність дітей у школі.

ХІД ГРИ

Дорослий демонструє дітям малюнки із зображенням основних видів діяльності учнів, що є мотивами навчання в школі. Пропонує з поміж них обрати один, важливий, на думку дитини, та пояснити свій вибір (мету навчання у школі).

«Як тебе звати?».

Мета: Усвідомлення дітьми того, що кожна людина має ім'я та по батькові.

Правила гри:

Малята стають колом, кожен передає «сердечко» і називає того, хто стоїть поруч, пестливим іменем. Останнім у колі опиняється вихователь. Вихователь привертає увагу дітей до того, що його ім'я прозвучало разом із по батькові. Пояснює, що дорослих називають на ім'я та по батькові на роботі, а на ім'я - лише близькі люди.

А як вас називатимуть, коли ви станете дорослими?

Вихователь передає сердечко і кожен називає себе на ім'я та по батькові.

«Мій день народження».

Мета: Усвідомлення дітьми того, що діти однієї вікової групи мають різні дати народження.

Правила гри:

Вихователь пояснює призначення круга поділеного на чотири сектори: зима, весна, літо, осінь. Пропонує дітям розмістити свої фотографії в секторах за датою народження та поділитися на чотири команди.

Завдання:

Придумати, якими плодами (овочами, фруктами, ягодами) іменинники частуватимуть своїх гостей. Діти колективно вибирають і викладають плоскі зображення на круг, що символізує тацю.

«Я і моя родина»

Мета: Усвідомлення взаємопов'язаності людей у родині, свого місця у сім'ї відносно старших і молодших.

Словник: сім'я, тато, мама, брат, сестра, бабуся, дідусь, син, дочка, онук, онучка.

Правила гри:

Вихователь підводить дітей до висновку, що у кожного з них є родина. Пояснює, що родини бувають різні за складом, кількістю дітей і дорослих. Вправляти малят в називанні себе онуком, братом, сином, або онукою, сестрою, дочкою.

Завдання:

1. Малюк вибирає матрицю, яка на його думку відповідає складу його сім'ї.

2. Навпроти зображення дитини ставить літеру «Я» і далі пояснює: «для мами я дочка, для бабусі я - онука, для брата я - сестра».

3. Складання розповіді про свою родину (прізвище, ім'я по-батькові членів сім'ї, рід занять, як відпочивають удома).

«І це чудово!»

Мета: Усвідомлення відповідальності перед своїми близькими, осмислення дієвого піклування.

Правила гри:

Малята стають колом. Вихователь дає зразок мовлення: «Мене звати Віра Іванівна. Я люблю частувати свою родину смачними пирогами». Діти роблять жест схвалення (великий палець відігнуто і піднято вгору, інші стиснуті в кулак) і хором промовляють: «І це чудово». Кожен малюк неодмінно повідомляє щось пов'язане з його піклуванням про свою сім'ю і отримує схвалення дітей.

«Сонечко веселе - сонечко сумне»

Мета: Усвідомлення дітьми того, що кожна людина має права і їх не можна порушувати.

Правила гри:

Гра використовується як частина заняття під час ознайомлення з правами дитини, їх закріплення.

Вихователь пропонує дітям пригадати, які права були порушені в казках: Г.АНДЕРСЕНА «Гидке каченя»; Ш.ПЕРО «Червона Шапочка»; Українська народна казка «Коза - дреза».

Вихователь пропонує дітям викладати промінці до веселого або сумного сонечка, відповідно моральної ситуації в казці:

До якого сонечка ми звертаємось?

" Подорож у правову країну"

(для дітей 5 - 6 років)

Освітня лінія : дитина у соціумі, та соціальне життя дитини.

Мета : Закріпити знання дітей про їх права, як основу соціалізації та підготовки до дорослого життя. Формувати у дітей моральні уявлення про права дитини, гуманістичне ставлення до навколишнього світу. Розвивати навички правової поведінки.

Вчити аналізувати ситуації з власного життя, виховувати та закріплювати

правила поведінки, культури поведінки у суспільстві.

Обладнання: 11 карток з переліком права дитини, та відповідним малюнком - пазлом,

Хід гри

Вихователь: - Діти, давайте пограймо у цікаву гру.

- Ви хочете ? В яку ? Ви зараз про все дізнаєтесь.

Вихователь на стіл викладає (вирізані з паперу) різнокольорові квіточки: жовті, червоні, сині, зелені. Потім пропонує малятам вибрати за бажанням ту квіточку за кольором, яка дитині найбільше сподобалась.

- Чекає завдання на нас цікаве,

- Ми в гру пограємо нову.

- Я вас запрошую малята,

- У країну правову .

Вихователь дістає картку з відповідною " квіточкою " і пропонує дітям скласти пазли, (коментуючи це тим, що малюнок який діти складуть, все нам про себе розповість).

- Ми малюночки склали,
- Зі шматочків малих.
- Тепер уважно все розглянемо,
- Та розповімо про них.

Після складання пазлів - малюнків: 5-6-8 мал; вихователь спонукає дітей до розповіді, що ж саме вони побачили на цьому малюнку.

Після коротеньких розповідей, вихователь намагається, як найдоступніше пояснити, та розповісти дітям, що кожна дитина має право на: освіту; охорону здоров'я; на захист від насильства тощо.

Вихователь спонукає дітей до розмови, яка вчить аналізувати ситуації з власного життя, цим самим, щоб дитина (відповідно до свого віку), розуміла, що не тільки дорослі повинні дбати і розуміти права дитини, але й сама дитина повинна виконувати свої обов'язки у суспільстві: (сім'я, садочок.. а далі школа тощо..).

За бажанням дітей, гру можна повторити декілька разів, а потім запитати у діток, яку б вони хотіли зібрати картинку, та чому ? Чим вона подобається ? А яку б картинку взагалі дитина не хотіла б збирати ? Чому? З чим це пов'язано? (картинки із зображенням "насильства").

ІНТЕГРОВАНЕ ЗАНЯТТЯ- РОЗВАГА З МАЛЮВАННЯ З ЕЛЕМЕНТАМИ МАТЕМАТИКИ ІЗ ПРИОРИТЕТОМ ПРАВОВОГО ВИХОВАННЯ.

«ЯК ЧУДОВО ВСЕ НА СВІТІ ЗНАТИ»

МЕТА: Учити вихованців передавати бачене в малюнку, складати розповіді про рідне село, називати права дитини (з Конвенції ООН). Розширювати уявлення дітей про рідне село, його пам'ятні місця, про права та обов'язки дитини. Виховувати любов до навчання. Викликати бажання навчатись, допомагати одне одному здобувати знання.

МАТЕРІАЛИ: емблеми, що символізують права дитини; фотографії з екскурсії; символи України; фарби, пензель, папір.

СЛОВНИК: цифри, літери, пензель, лінь, емблема, права.

ХІД ЗАНЯТТЯ.

ВИХОВАТЕЛЬ: Сьогодні у садочку казка!

Слухайте уважно, рідненькі, будь ласка!

Посміхнулись, дуже раді,

Кращої нема розради.

КАЗКАРКА: Жили собі Лінь- Ліниця – не стара, не молодиця. Племінника доглядала, навчатись малому не дозволяла. (Чути грюкіт. Позіхаючи і тягнучі по підлозі подушку, заходить Лінь. Попереду неї йде хлопчик. Лінь обнімає подушку, яку не випускає з рук уподовж усього заняття).

ЛІНЬ: Миколо, прохось і відразу у ліжечко вкладайся, ні до кого з милими розмовами не звертайся. Я вже дуже сумую за ліжком, зараз цукерочку з'їм і піду до люлі нишком.

ВИХОВАТЕЛЬ: Як не соромно, племінника ображати! Повинен хлопчик бути веселим і завзятим. Права є у хлопця на любов і турботу. (Показує емблему прав дитини на любов і турботу).

ЛІНЬ: Навіщо мені з піклування робота? Я – Лінь-Ліниця, у мене є подушка. Тільки з нею граю і весь час дрімаю.

- А вам не сумно?

ЛІНЬ: ні.

ВИХОВАТЕЛЬ: Може, з цифрами або з літерами бажаєте познайомити племінника Миколу?

ЛІНЬ: Не бажаю.

ВИХОВАТЕЛЬ: У кожної дитини є право на освіту. (показати емблему дитини на освіту) Може, самі навчатись бажаєте?

ЛІНЬ: (РОЗДРАТОВАНО) Я навчатись не бажаю, Я з подушкою обнімаюсь.

ДИДАКТИЧНА ГРА «ТИ ТА ТВОЇ ПРАВА»

МЕТА: закріплювати у дошкільників знання про права дитини. Учити аналізувати ситуації з власного життєвого досвіду. Розвивати вміння зв'язно будувати розповідь, обґрунтовуючи думки, робити висновки. Виховувати найкращі моральні якості й почуття.

ХІД ГРИ.

Запропонувати дітям фішки. Діти по черзі кидають кубик і роблять відповідну кількість ходів фішками (залежно від числа, що випало на кубику). На місці зупинки описують знак, на який потрапили, і виконують запропоновані завдання.

Як чудово все на світі знати, вміти читати, лічити, писати, розумними дітьми зростати, права свої реалізувати!

ЛІНЬ: Ну і йдіть! А ми з Миколою – до ліжка! (збирається йти).

ВИХОВАТЕЛЬ: Зачекайте! Не поспішайте!

Разом з дітками пограйте!

Зрозумієте, що навчатись –

Це неначе як змагатись.

Перемогу одержав і нової забажав.

ЛІНЬ: (позіхаючи) Ну гаразд, ми залишаємось, разом з вами понавчаємось. (Лінь намагається знову лягти).

ДИТИНА: Ви краще присядьте, Миколо, Ліниця!

Облиште подушку, вона не знадобиться.

Ми не дамо вам сумувати –

Починемо в розумні ігри грати.

РОЗУМОВО – РУХЛИВА ГРА «ЗНАЙДИ ВІДПОВІДЬ»

МЕТА: Розвивати спритність, увагу, зорову пам'ять, швидкість мислення. Навчати дружньо підтримувати один одного.

ХІД ГРИ.

У ГРІ БЕРУТЬ УЧАСТЬ ДВІ КОМАНДИ: «Хлопчики», «Дівчатка». В одному кінці майданчику розташовані магнітні дошки. Діти на дошках викладають приклади у межах від 1 до 10. Обрані за допомогою лічилки гравці об'єднуються в команди. Гравці кожної команди розташовуються навпроти своїх дошок, у протилежному кінці групи. Необхідно швидко розв'язати приклади, знайти відповідну картку з цифрою. Для цього слід добігти до магнітної дошки своєї команди і прикріпити правильну відповідь. Команда – переможець отримує нагороди.

ЛІНЬ: І я хочу подарунки! Дайте і мені!

ВИХОВАТЕЛЬ: Їди гратись, може, отримаєш! (Лінь із Миколою разом граються із дітьми. Під час гри вони програють. Не отримавши нагороди, Лінь ображається і знову вкладається на подушку).

ВИХОВАТЕЛЬ: Не ображайся, а краще скажи: ти казочки любиш?

ЛІНЬ: Так! Микола також любить.

ДИТИНА: Тоді нашорошуй вуха, уважно слухай!

КАЗКАРКА: Жив собі Пензлик Мазука, любив казочки слухати. Про що чув – не забував, все на папері малював. (Виходить Пензлик Мазука).

МИКОЛА: Добрий вечір, Пензлик Мазуко! Про що ми казочку будемо слухати?

КАЗКАРКА: Він сьогодні розповість про Україну, про нашу з вами батьківщину. (Вихователь розповідає про символи України. Звучить Державний Гімн України).

ФІЗКУЛЬТХВИЛИНКА.

Хомка, Хомка – Хом'ячок, смугастий бочок.

В Хомки гарна зачіска є – Хомка рано встає.

Прибирає двір та хатку, далі робить він зарядку:

«Раз, два, три, чотири, п'ять» - хоче Хомка дужим стати.

ВИХОВАТЕЛЬ: Ви вже знаєте деякі права дитини. Назвіть їх. (Показати емблеми прав дитини на любов і ласку, на освіту). Назвіть їх. (Показати емблему прав дитини на Батьківщину. Познайти дітей з емблемою, розповідаючи про права дитини, зокрема – на право мати Батьківщину. Разом із дітьми розглянути фотографії попередніх екскурсій рідним селом)

ЛІНЬ: і я хочу подивитися фотографії. (Діти розповідають про свої враження від екскурсій). Самі їздили, а мене не взяли! (Починає плакати).

КАЗКАРКА: Як заспокоїти Лінь? Може, подушка згодиться?

ЛІНЬ: Ні!

ДИТИНА: Може, грушку їй дати? (Простягає грушу).

ЛІНЬ: Ні! (Забирає в дитини грушу, продовжує плакати).

ПЕНЗЛИК МАЗУКА: може, хочеш малювати?

ЛІНЬ: Так!

ВИХОВАТЕЛЬ: Починаймо працювати! Лінь і Миколка з нами не ходили селом, тому й не бачили його, тож намалюємо для них наше рідне село. Батьківщина – краща в світі! Село, де зростає ви,

діти, рідна вулиця, дитячий садок – то є Батьківщина для наших діток.

ДИТИНА: Права на Батьківщину маємо, емблему разом ми згадаємо. (Показати емблему прав дитини на Батьківщину).

ПРАЦЯ ДІТЕЙ.

Запитати кожну дитину, що саме вона малюватиме. Своїми запитаннями підвести кожну дитину до розуміння того, що потрібно любити й поважати своє село, садок, школу, родину, Україну, а також навчатися, щоб стати гідним громадянином України.

ПЕНЗЛИК МАЗУКА: Як чудово працювали, яку красу намалювали! Малюнки ви свої беріть, про них Ліниці розкажіть. (Улаштувати виставку малюнків. Діти розповідають про те, що саме вони малювали і чому).

ЛІНЬ: Нам сподобалось у вас. Можна прийдемо ще раз? Ми з Миколою хочемо багато знати, щоб вас у всьому перемагати!

МИКОЛКА: Свої права запам'ятав, картки на згадку з собою забрав. (показує картки з правами дитини, що вивчалися на цьому та попередніх заняттях).

Діагностика знань дітей старшого дошкільного віку з проблеми правового виховання

1. Які права й обов'язку ти знаєш?
2. У яких документах розповідається про права дитяти?
3. Які права дітей ти можеш назвати?
4. Поясни, що позначають права: «Мати своє ім'я», «Мати свою сім'ю», «Право на турботу дорослих», «Право на інформацію», «Право на медичну допомогу».
5. Що може зробити дитя, якщо порушують його права?
6. Поясни, що означає поняття «Безправна людина»?
7. Чим відрізняються твої права від прав інших людей?
8. Як ти думаєш, у кого у вашій сім'ї більші права?
9. Які обов'язки у дітей?
10. Назви свої обов'язки.
11. Як ти їх виконуєш?
12. Як необхідно ставитися до старших?
13. Розкажіть про Герб, Гімн України.
14. Що необхідно робити, коли звучить Гімн?
15. Назвіть казки, в яких порушені права героїв.
16. Що таке Світова книга прав дітей?
17. Назви знаки й символи Світової книги прав дитяти.

ВИСНОВОК

Ефективність морального виховання залежить від уміння педагога організувати змістовні життя і діяльність дітей, створити теплу, дружню атмосферу у групі. У такій обстановці і в процесі живого безпосереднього спілкування народжуються гуманні почуття, виникає позитивне ставлення до людей - дорослих і дітей. Через утвердження гуманістичної моралі формуються такі цінності, як свобода, рівність, справедливість.